

SUDSKA SARADNJA U GRAĐANSKIM I TRGOVAČKIM STVARIMA

1. UVOD

S obzirom na to da je Republika Srbija podnela zahtev za članstvo u Evropskoj uniji (EU), jedan od uslova pristupanja Zajednici je i ispunjenje kriterijuma u vezi sa sposobnošću za preuzimanje obaveza koje proizlaze iz članstva. To se svodi na preuzimanje detaljnih obaveza članstva, a odnosi se na pravne tekovine EU, koje su navedene u ugovorima, sekundarnom zakonodavstvu i politici Unije. No, činjenica je da usklađenost zakonodavstva Srbije sa pravnim tekovinama EU ne predstavlja dovoljan uslov za članstvo u EU. Naime, Srbija, kao i drugi kandidati za ulazak u EU, mora da obezbedi dovoljnu strukturu za sprovođenje navedenog. To su kriterijumi koje je Evropski savet definisao u Kopenhagenu u junu 1993. godine.¹ Pravne tekovine EU² podeljene su u 33 poglavlja (kao osnova za pregovore), a jedno od tih poglavlja je i „Pravda, sloboda i bezbednost“ u okviru kojeg se analizira i saradnja sudova i drugih organa u krivičnim i građanskim stvarima. Nas će interesovati samo saradnja u građanskim stvarima. Evropska komisija sačinila je Analitički izveštaj, kao i Saopštenje koje je upućeno Evropskom parlamentu i Savetu, a sadrži Mišljenje o zahtevu Srbije za članstvo u EU.

Saradnja u građanskim stvarima obuhvata, pre svega, saradnju sudova.³ Da bi saradnja funkcionisala, potrebno je da se za to stvori okvir. To je EU i učinila, s obzirom na to da je stvorena Evropska sudska mreža, koja omogućava komunikaciju između zemalja članica. Ne možemo, međutim, ograničavati primenu prava EU samo na zemlje članice, jer su u okviru EU doneti akti koji u pojedinim oblastima proširuju primenu prava EU i na zemlje nečlanice. Evropska unija je isto tako donela odluku o pristupanju Haškoj konferenciji za međunarodno privatno pravo.⁴ Srbija je članica Haške konferencije i potpisnik je mnogih konvencija koje su usvojene u okviru ove organizacije. Dakle, pravo EU je od značaja i za zemlje nečlanice, što govori o tome da unifikacija materije u vezi sa sudskom saradnjom u građanskim i trgovačkim stvarima može imati i širu primenu.

* Naučni savetnik Instituta za uporedno pravo, Beograd.

1 T. Marktler, „The power of Copenhagen Criteria“, *Croatian Yearbook of European Law and Policy*, 2/2006, 344–345.

2 *Ibid.*

3 Videćemo kasnije da jedan od stubova EU predstavlja i sudska saradnja. No, saradnja u građanskim i trgovačkim stvarima obavlja se i između drugih organa, što, uostalom, definišu i akti EU.

4 *Council Decision of 5 October 2006 on the accession of the Community to the Hague Conference on Private International Law, Official Journal of the European Communities L 297*, 26.10. 2006, 1–10.

Do unifikacije ove oblasti još će se čekati. Donet je niz akata koji, manje ili više uspešno, regulišu neka pitanja saradnje u materiji građanskopravnih odnosa sa elementom inostranosti, ali to nikako ne znači da je stvoreno potpuno Međunarodno privatno pravo EU.

U pogledu zakonodavstva Srbija ima dobar osnov za usklađivanje sa pravnim tekovinama EU. Problemi su druge vrste, a u vezi su, na prvom mestu, sa obezbeđenjem strukture koja će omogućiti efikasnu primenu tih pravila u praksi. Upravo se na to odnosi glavna zamerka Evropske komisije, kada se radi o ovoj oblasti. Veću pažnju posvetićemo pravu EU, nego zakonodavstvu Srbije, imajući u vidu da se Mišljenje Evropske komisije više odnosi na sprovođenje saradnje u ovoj oblasti, a manje na unutrašnje i međunarodne izvore Srbije.

1.1. Međunarodna pravna pomoć kao osnovni element saradnje sudova i drugih organa u građanskim i trgovačkim stvarima

Saradnja između sudova je, kao što smo rekli, kompleksan institut, sa stano- višta prava EU i ne odnosi se samo na dostavljanje odluka, rešenja, obaveštenja o sadržini prava i drugih akata. Sudska saradnja sadrži niz instituta, koji čine neophodnom komunikaciju između navedenih subjekata.

Saradnja sudova u građanskim i trgovačkim stvarima ima svoje specifično- sti, koje izdvajaju ovu vrstu saradnje od onih u drugim oblastima prava. No, i u okviru građanskih i trgovačkih predmeta postoje određene razlike, koje proizla- ze iz različitog regulisanja jedne oblasti, odnosno, različitog načina definisanja najvažnijih pojmova u toj oblasti.

Ako pogledamo sve navedene oblasti koje čine saradnju u građanskim i trgovačkim stvarima, videćemo da mnoge predstavljaju međunarodnu pravnu pomoć. Najveći problem međunarodne pravne pomoći (kao i saradnje uopšte) jeste njeno efikasno sprovođenje. Međunarodni akti, doneseni ranije, koji regu- lišu ovu materiju, nisu u potpunosti obezbedili da između država potpisnica tih akata funkcioniše pravna pomoć, koja se sastojala ili u dostavljanju akata, ili u pružanju informacija o odredbama zakonodavstva, ili u izvođenju nekog od do- kaza. Više je razloga za neefikasno sprovođenje međunarodne pravne pomoći. Prvi je nedovoljna obučenos nadležnih državnih organa. Drugi je nedovoljna zainteresovanost za precizno i detaljno regulisanje međunarodne pravne pomo- ci, pa otud i mali broj ratifikacija kod nekih konvencija. Kao treći razlog ističemo i nedorečenost samih međunarodnih akata, koja je u tome da njihova primena nije obezbeđena.

1.2. Sudska saradnja kao stub EU

Ugovorom o osnivanju Evropske unije (EU) 1992. godine u Matrihtu, omo- gućeno je, između ostalog, i intenziviranje saradnje država u oblasti ujednačava- nja pravila građanskog sudskog postupka. Poglavljem IV Ugovora, sudska sarad- nja u građanskim stvarima stavljena je u domen tzv. „trećeg stuba“ EU – saradnje u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, a ova saradnja imala je međuvladin karakter, što znači da je podrazumevala zaključenje međunarodnih konvencija

radi regulisanja pojedinih oblasti saradnje. Ugovorom iz Amsterdama od 10. novembra 1997. godine, pravosudna saradnja u građanskim stvarima je premeštena u tzv. „prvi stub“ Unije, što je omogućilo da se, u domenu pravosudne saradnje u građanskim stvarima, donose akti koji imaju nadnacionalni karakter (regulative), koji neposredno obavezuju pravne subjekte na koje se odnose. Ugovor iz Nice je rezultat poslednje međuvladine konferencije koja je započela u februaru 2000. godine, a završena je u decembru iste godine. Na toj konferenciji raspravljalo se o sastavu i delovanju institucija Unije nakon proširenja, tj. primanja u članstvo prvih zemalja kandidata spremnih za punopravno članstvo. Stupanjem na snagu Ugovora iz Nice i proširenjem na nove članice promeniće se sastav i način delovanja Evropskog parlamenta, Saveta Evropske unije, Evropske komisije, Suda Evropske zajednice, Evropskog računskog suda, Ekonomskog i socijalnog saveta i Komiteta regija. Ugovor iz Nice potpisan je 26. februara 2001. godine⁵. Lisabonski ugovor⁶ potpisan je 13. decembra 2007, a stupio je na snagu 1. decembra 2009. godine. Lisabonski ugovor definiše sudsku saradnju u građanskim stvarima sa prekograničnim dejstvima na osnovu načela uzajamnog priznavanja sudskih odluka, kao i odluka u vansudskim predmetima. Ta saradnja uključuje i donošenje mera za usklađivanje zakona i drugih propisa država članica. Osim toga, ova saradnja uključuje i prekogranično dostavljanje sudskih i vansudskih dokumenata, saradnju u prikupljanju dokaza, pristup pravosuđu, razvoj alternativnih metoda rešavanja sporova, itd. (član 81)⁷.

Na ovom mestu, daćemo i definiciju pravnih tekovina EU (*acquis communautaire*), koje predstavljaju nesistematizovano zakonodavstvo koje čini velika grupa pravnih akata, ugovora, uredbi, smernica, odluka, preporuka, mišljenja, međudržavnih ugovora i presuda Evropskog suda.⁸ Do donošenja Ustava koji bi trebalo da objedini i unificira pravni sistem, zakonodavstvo Evropske unije deli se na nekoliko oblasti:

- primarno zakonodavstvo (ugovori o osnivanju Zajednice i opšta pravna načela);
- sekundarno zakonodavstvo (propisi i akti koje donose institucije EU); i
- ostali izvori prava EU (međunarodni sporazumi koje donosi EU, konvencije, sporazumi i ugovori između država članica, presude Suda EU kao i opšta načela prava EU).⁹

5 V. Čolović, *Saradnja sudova i drugih organa u građanskim stvarima u pravu Evropske unije*, Beograd 2009, 14.

6 Lisabonskim ugovorom se menjaju i dopunjuju Ugovor o Evropskoj uniji (Mastrihtski ugovor) i Ugovor o osnivanju Evropske ekonomske zajednice (Rimski ugovor)

7 Lisabonski ugovor Evropske unije (2007), Konsolidirani tekst Ugovora o Evropskoj uniji (Maastricht, 1992); Konsolidirani tekst Ugovora o funkcioniranju Evropske unije (Rim, 1957.), protokoli, prilozi i izjave, ADRIAS, Zbornik zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Splitu, svezak 16, Zagreb – Split 2009, 96.

8 Sajt Hrvatskog sabora, Europska unija, Usklađivanje zakonodavstva, <http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=1201>, 21.09.2012.

9 Sources of European Union law, http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/decisionmaking_process/l14534_en.htm, 22.09.2012.

1.3. Mišljenje Evropske komisije o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji

U pomenutom Analitičkom izveštaju i Saopštenju koje je upućeno Evropskom parlamentu i Savetu, Evropska komisija dala je ocenu zahteva Srbije za članstvo u Evropskoj uniji. U vezi sa pravosudnom saradnjom u građanskim stvarima, uglavnom je postavljen odgovarajući zakonski okvir. Na snazi je određeni broj sporazuma o uzajamnoj pravnoj pomoći u građanskim stvarima i o priznanju stranih sudskih odluka. Srbija je pristupila jednom broju međunarodnih konvencija. Strane sudske odluke su pravosnažne i izvršne, samo ukoliko su priznate pred sudom u Srbiji. Statistički podaci o izvršenju stranih presuda i dalje govore o njihovom malom broju. Naime, 2010. godine Viši sud u Beogradu doneo je odluku u 79 slučajeva, a Privredni apelacioni sud u Beogradu u 10 predmeta. Broj nerešenih zahteva za međunarodnu pravnu pomoć u građanskim stvarima značajno se povećao tokom 2010. i 2011. godine, što znači da je septembra 2011. godine bilo 3376 nerešenih predmeta.¹⁰ Potrebna su dalja poboljšanja u praktičnoj primeni, kada se radi i o domaćem i o međunarodnom pravnom okviru.¹¹ U Saopštenju se navodi da Srbija treba da uloži znatne i kontinuirane napore kako bi uskladila svoje propise sa pravnim tekovinama EU i delotvorno ih primenila u srednjem roku, između ostalog, i u oblasti pravde, slobode i bezbednosti u okviru koje se analizirala pravosudna saradnja u građanskim stvarima između Srbije i EU.¹²

Iz navedenog možemo zaključiti da je mišljenje o ovoj oblasti uglavnom pozitivno. Ono o čemu mora da se vodi računa, odnosi se na praksu, što je „boljka“ kada se radi o predmetima sa elementom inostranosti, uopšte.

2. ZNAČAJ REGULISANJA SUDSKE SARADNJE U GRAĐANSKIM I TRGOVAČKIM STVARIMA U PRAVU EU ZA SRBIJU I PRIMENA TOG PRAVA U SRBIJI

Republika Srbija je oblast sudske saradnje u građanskim i trgovačkim stvarima, to jest međunarodnu pravnu pomoć, regulisala, pre svega, u dva zakonska izvora. To je Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja¹³ i Zakon o parničnom postupku.¹⁴ Imajući u vidu Izveštaj Evropske komisije, Sr-

10 Navedeno u Analitičkom izveštaju koji prati Saopštenje Komisije upućeno Evropskom parlamentu i Savetu – Mišljenje Komisije o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji, Evropska komisija, Brisel, SEC (2011) 1208, 136.

11 Analitički izveštaj koji prati Saopštenje Komisije upućeno Evropskom parlamentu i Savetu – Mišljenje Komisije o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji, Evropska komisija, Brisel, SEC (2011) 1208, 136.

12 Saopštenje Evropske komisije Evropskom parlamentu i Savetu – Mišljenje Komisije o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji, Evropska komisija, Brisel, COM (2011) 668, 11.

13 Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja – *Sl. list SFRJ*, br. 43/82 i 72/82 – ispr. *Sl. list SRJ*, br. 46/96 i *Sl. glasnik RS*, br. 46/2006 – dr. Zakon.

14 Zakon o parničnom postupku, *Sl. glasnik RS*, br. 125/2004 i 111/2009

bija treba da uskladi svoje propise sa aktima EU. Osim toga, u okviru EU, doneti su akti koji predviđaju mogućnost zaključenja sporazuma između država članica i država nečlanica u pojedinim oblastima, čime se odstupa od pravila da takvo ovlašćenje ima samo EU. Predstaviti sve akte EU koji regulišu ovu oblast nemoguće je na ovom mestu, ali je bitno odrediti osnov od kojeg se mora poći prilikom prilagođavanja našeg zakonodavstva pravnim tekovinama EU. Srbija je, kao što je rečeno, potpisnica niza sporazuma koji regulišu ili opšta pitanja sudske saradnje (ili međunarodne pravne pomoći) ili pojedine oblike te saradnje.

U svakom slučaju, jedan od najvažnijih elemenata sudske saradnje je omogućavanje njenog sprovođenja putem definisanja mehanizama koji će je olakšati. Sigurno je da primena opštih pravila u ovoj oblasti dovodi do toga da sudska saradnja predstavlja dugotrajan postupak u vezi sa komunikacijom sa sudskim organima, kao i sa svim oblicima te komunikacije. Uspostavljanje mehanizama, odnosno sistema za efikasnu sudsku saradnju, bio je jedan od najvažnijih zadataka EU. Osim toga, funkcionisanje međunarodne pravne pomoći zavisi od načina regulisanja njenih pojedinih oblika. Ne smemo zaboraviti ni mogućnost da stranci na domaćoj teritoriji ostvaruju prava pred pravosudnim, ali i drugim organima.

2.1. Evropska sudska mreža

Stvaranje Evropske sudske mreže je osnov saradnje u građanskim i trgovačkim stvarima u okviru EU. Naime, postavljanje okvira za saradnju sudova i drugih organa bio je jedan od najvažnijih zadataka koji je ispunjen u EU. Trebalo je usvojiti akt koji bi bio osnov svih ostalih akata, ne samo, u navedenoj oblasti, već i u drugim oblastima u vezi sa rešavanjem sporova alternativnim načinima, kao i određivanjem merodavnog prava u sporovima sa elementom inostranosti, tj. prekograničnim sporovima. Osim Odluke o uspostavljanju Evropske sudske mreže u građanskim i trgovačkim stvarima br. 470/2001 (dalje: Odluka 470/2001)¹⁵, u EU je doneta i Uredba Saveta EU o uspostavljanju opšteg okvira Zajednice za preduzimanje aktivnosti za unapređenje sudske saradnje u građanskim stvarima br. 743/2002, koja je bila ograničenog trajanja (dalje: Uredba 743/2002)¹⁶.

Cilj donošenja Odluke 470/2001 je uspostavljanje Evropske sudske mreže, odnosno, oblikovanje informacionog sistema, radi unapređenja sudske saradnje između članica (član 1).

Da bi se ostvarila sudska saradnja između članica, potrebno je direktno komuniciranje između ovlašćenih organa tih država i predviđeno je imenovanje:

- tela za saradnju, koja osniva svaka zemlja članica;
- centralnih ovlašćenih organa, koji moraju raspolagati instrumentima za saradnju između zemalja članica. Ti instrumenti moraju da budu u skladu sa pravilima, pre svega, domaćeg prava;

15 *Council Decision of 28 May 2001 establishing a European Judicial Network in civil and commercial matters 2001/470/EC – Official Journal L 174, 27/06/2001, 0025–0031*

16 *Council Regulation (EC) No. 743/2002 of 25 April 2002 establishing a general Community framework of activities to facilitate the implementation of judicial cooperation in civil matters – Official Journal L 115, 01/05/2002, 0001–0005*

- sudija, koji će biti zaduženi za ostvarivanje veza sa drugim sudovima u zemljama članicama i koji će za to snositi odgovornost u smislu poštovanja pravila, koja se primenjuju u ovoj materiji; i
- drugih ovlašćenih organa, koje će osnovati zemlje članice, a u skladu sa Odlukom 470/2001. To mogu biti sudski ili drugi administrativni organi (član 2, t.1).

Sa druge strane, Uredba 743/2002 imala je ograničeni rok trajanja (1.1. 2002–31.12. 2006), a imala je zadatak da uspostavi Opšti okvir za unapređenje sudske saradnje, u okviru kojeg je trebalo da se obezbedi unapređenje sudske saradnje u građanskim stvarima, poboljšanje uzajamne razmene iskustava i znanja zemalja članica o pravnim i sudskim sistemima u građanskim stvarima, osiguranje primene instrumenata Zajednice u oblasti sudske saradnje u građanskim stvarima i obezbeđenje dostupnosti informacija javnosti o sudskoj saradnji i pravnim sistemima članica (član 2)¹⁷.

Upravo direktna komunikacija nadležnih organa omogućava efikasnu saradnju. Činjenica je da su i ranije donete konvencije u ovoj oblasti predviđale imenovanje organa ili agencija koje direktno komuniciraju. Spomenućemo, na ovom mestu, dve, čiji je potpisnik Srbija. Jedna je Njujorška konvencija o ostvarivanju alimentacionih zahteva u inostranstvu koja je doneta 20. juna 1956. godine, čija je osnovna svrha olakšavanje ostvarivanja izdržavanja koje jedno lice potražuje od drugog, pod uslovom da se ta lica nalaze na teritorijama različitih država, koje su ugovornice ove konvencije.¹⁸ Svaka država koja je potpisala i ratifikovala Njujoršku konvenciju imenovaće jedno ili više sudskih ili upravnih tela, koja će, na njenoj teritoriji, vršiti funkciju otpremničkog organa. Isto tako, svaka strana ugovornica će imenovati jedno javno ili privatno telo koje će na njenoj teritoriji imati funkciju posredničkog organa. Zadatak otpremničkih i posredničkih organa je da stupe direktno u kontakt sa otpremničkim ili posredničkim organima u drugim državama koje su ratifikovale Njujoršku konvenciju¹⁹.

Druga je Evropska konvencija o obaveštenjima o stranom pravu, koju je Savet Evrope doneo 7. juna 1968. godine. Ona predviđa formiranje centralnih posebnih organa koji će međusobno komunicirati, odnosno koji će primati i dostavljati (slati) zahteve za obaveštenja o stranom pravu. Osnovni predmet Konvencije je obaveza ugovornica da se međusobno obaveštavaju o sadržini svojih materijalnih i procesnih prava, kao i o organizaciji pravosuđa (čl.1, st.1). U članu 2. Konvencije, predviđeno je formiranje agencije za prenos i agencije za prijem. Svaka strana ugovornica je dužna da imenuje telo, koje će imati ulogu agencije za prijem zahteva za obaveštenje o stranom pravu. U Konvenciji je predviđeno da agencija za prijem mora biti državni organ, odnosno ministarstvo. Osim

17 A. Nagy, *New instruments of judicial cooperation in civil and commercial matters*, 138, http://revcurentjur.ro/arhiva/attachments_201001/recjurid101_14F.pdf, 23.09.2012.

18 A. Ciurea, „The maintenance recovery in the member and non-member countries of the European Union“, *Legal Practice and International Laws, Faculty of Law, Transilvania University of Brasov*, April 7–9, 2011, 86.

19 Čl. 2 Njujorške konvencije.

toga, predviđa se i formiranje agencije za prenos, koja bi vršila poslove prijema zahteva za obaveštavanje od sudskih organa domaće zemlje i koja bi te zahteve dostavljala agenciji za prijem. Navodi se, međutim, da bi agencija za prijem mogla da vrši i poslove agencije za prenos, tako da se može zaključiti da osnivanje agencije za prenos i nije neophodno. Jedan od nedostataka Konvencije je neodređenost vremena u okviru kojeg se mora postupiti po zahtevu za obaveštenje. Drugi nedostatak ove Konvencije odnosio se na nedovoljnu primenu u praksi.

Dakle, regulisanje imenovanja organa ili agencija za slanje i prijem pismena u vezi je i sa međunarodnim izvorima koji su doneti u okviru drugih organizacija. Naravno, detaljno uređenje ove materije je potrebno, ali je bitnije obezbeđenje efikasnog dostavljanja i vršenja drugih oblika saradnje sudova i drugih organa. Direktna komunikacija sudova ili imenovanih organa prisutna je u Uredbama EU koje regulišu ovu materiju. Pomenućemo dve uredbe. Uredba br. 1393/2007 Evropskog parlamenta i Saveta o dostavljanju sudskih i vansudskih akata u građanskim i trgovačkim stvarima između zemalja članica i ukidanju Uredbe br. 1348/2000²⁰ predviđa formiranje organa koji će biti zaduženi za prenos i prijem navedenih akata. To mogu biti dva tela (agencija za prijem i agencija za prenos), a može biti i samo jedno. Svaka zemlja članica će svojim unutrašnjim aktima odrediti koja tela će vršiti navedene poslove. Uredba 1393/2007 određuje poslove tih tela (agencija). Uredba 1393/2007 uređuje i dostavljanje i postupanje po navedenim aktima od strane agencije za prijem, kao i postupanje te agencije u slučaju da akt ne bude dostavljen u skladu sa odredbama Uredbe, odnosno da lice kome je akt upućen, akt ne primi²¹. Zatim, Uredba o saradnji sudova zemalja članica u izvođenju dokaza u građanskim i trgovačkim stvarima br. 1206/2001²² se primenjuje u građanskim i trgovačkim stvarima u kojima sud zemlje članice zahteva od nadležnog suda druge zemlje članice izvođenje dokaza, odnosno zahteva da direktno izvede dokaz na teritoriji druge zemlje članice (čl. 1, tač. 1). Zahtevi za izvođenje dokaza se dostavljaju direktno sudu druge zemlje članice, koji treba da izvede dokaz, odnosno na čijoj teritoriji treba da se izvede dokaz (čl. 2, t. 1). Dakle, sudovi međusobno direktno komuniciraju. Svaka zemlja članica mora da sastavi listu nadležnih sudova za izvođenje dokaza na svojoj teritoriji (čl. 2, t. 2). Svaka zemlja članica imenovaće centralno telo²³, koje će biti odgovorno za dostavljanje obaveštenja sudovima, pronalaženje rešenja za eventualne probleme (čl. 3, tač. 1)²⁴. Ovom Uredbom previđena je direktna komunikacija sudova, ali,

20 *Regulation (EC) No 1393/2007 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on the service in the member states of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters (service of documents) and repealing Council Regulation (EC) No. 1348/2000 – Official Journal of the European Communities, L 324, 10.12.2007.*

21 P. Stone, *EU Private International Law*, Edward Elgar Publishing 2010, 63–64.

22 *Council Regulation (EC) No. 1206/2001 of 28 May 2001 on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters – Official Journal L 174, 27/06/2001, 0001–0024*

23 Nije definisano koji organi (državni ili drugi) mogu biti imenovani kao centralno telo.

24 N. Betetto, „Introduction and practical cases on Council Regulation (EC) No. 1206/2001 on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters“, *The European Legal Forum*, Issue 4–2006, I–138.

ipak, uz prisustvo jednog organa koji će kontrolisati sve radnje u vezi sa izvođenjem dokaza u državama članicama.

2.2. Sporazumi između država članica i država nečlanica

Drugo pitanje, značajno za Srbiju, ali i za druge države nečlanice, odnosi se na mogućnost zaključenja sporazuma direktno sa državama članicama. Regulisanje odnosa između EU i drugih zemalja – država nečlanica, označeno je kao jedno od važnijih pitanja u funkcionisanju ove organizacije i njenih članica. No, veoma važno je i pitanje da li države članice mogu zaključivati sporazume sa državama nečlanicama i da li je to u suprotnosti sa ovlašćenjima koja ima EU kao organizacija prema drugim državama i međunarodnim organizacijama. U okviru EU donete su 2009. godine dve uredbe koje regulišu ova pitanja u oblasti braka, roditeljske odgovornosti, izdržavanja, ugovornih odnosa, kao i vanugovorne odgovornosti. One su otvorile dalje mogućnosti za zaključenje međunarodnih ugovora kao izvora, pre svega, međunarodnog privatnog prava EU, koje će se primenjivati i van područja EU²⁵. Spoljna nadležnost EU u odnosu na stupanje u određene pravne odnose sa jednom ili više država, kao i međunarodnih organizacija regulisana je članom 47. Ugovora o osnivanju Zajednice, koji potvrđuje njen pravni subjektivitet, ali i druge odredbe regulišu postojanje spoljne nadležnosti EU, pa je samim tim potrebno odrediti njenu nadležnost i kod regulisanja međunarodnog privatnog prava EU. Mišljenje Evropskog suda pravde u vezi sa tim odnosi se na činjenicu da Zajednica želi da sprovede zajedničku politiku, koja je predviđena Ugovorom o osnivanju Zajednice, kada ona usvaja odredbe kojima se ustanovljavaju zajednička pravila, bez obzira na to kakav oblik ona imala. Tada države članice nemaju pravo da postupaju na individualan ili kolektivan način kako bi preuzimale obaveze prema državama nečlanicama. Isključiva spoljna nadležnost postoji ako je EU harmonizovala određeno područje prava, odnosno ako je uređila to područje u skladu sa svojom unutrašnjom nadležnošću, na takav način da te odredbe obuhvataju i pravila koja se odnose na državljane država nečlanica²⁶.

Prva uredba ove vrste je Uredba Saveta br. 664/2009 od 7. jula 2009. godine o uvođenju postupka za pregovore i sklapanje ugovora između država članica i trećih država koji se odnose na nadležnost i priznanje, kao i na izvršenje sudskih odluka u bračnim predmetima, predmetima roditeljske odgovornosti, zatim na predmete koji se odnose na izdržavanje, kao i na određivanje merodavnog prava u predmetima izdržavanja²⁷. Druga je Uredba Evropskog parlamenta i Saveta br.

25 V. Bouček, „Međunarodni ugovori – izvori Međunarodnog privatnog prava na području Evropske unije“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 61, 6/2011, 1818.

26 J. Alihodžić, „Uticaj vanjske nadležnosti Evropske unije na sklapanje međunarodnih ugovora država članica u oblasti Međunarodnog privatnog prava – osvrt na Uredbu EZ br. 664/2009 i njen značaj za BiH“, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, 6/3, 77.

27 *Council Regulation (EC) No 664/2009 of 7 July 2009 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries concerning jurisdiction, recognition and enforcement of judgments and decisions in matrimonial matters, matters of parental responsibility and matters relating to maintenance obligations, and the law applicable to matters relating to maintenance obligations – Official Journal of the European Communities*, L 200, 31.07.2009, 46–51.

662/2009 od 13. jula 2009. godine o uvođenju postupka za pregovore i sklapanje ugovora između država članica i trećih država koji se odnose na specifična pitanja merodavnog prava za ugovorne i vanugovorne obaveze²⁸. Obe uredbe se odnose na oblasti koje su regulisane posebnim uredbama koje ćemo kasnije pomenuti. Inače, tekst navedenih uredbi je identičan i obe su stupile na snagu istog dana (20. avgusta 2009). Jedina razlika je oblast na koju se odnose.

Značaj Uredbe 664/2009 i Uredbe 662/2009 je za Republiku Srbiju veliki. To se ne odnosi samo na njen položaj prema EU. Ipak, mora se reći, da je mali broj bilateralnih ugovora između Srbije i članica EU na snazi. Osim toga, skoro svi bilateralni ugovori su zaključeni dok je još egzistirala SFRJ. Srbija ima zaključene bilateralne sporazume sa sledećim članicama EU: Austrijom, Belgijom, Bugarskom, Češkom, Francuskom, Grčkom, Mađarskom, Švedskom i Velikom Britanijom. Srbija nema zaključene bilateralne ugovore sa članicama EU: Luksemburgom, Portugalom, Irskom, Maltom, Litvanijom, Letonijom, Estonijom, Slovenijom i Finskom²⁹.

2.3. Evropska unija kao članica Haške konferencije za međunarodno privatno pravo

Veoma značajan događaj za EU predstavlja pristupanje ove organizacije Haškoj konferenciji međunarodnog privatnog prava. To je od naročitog značaja za regulisanje saradnje sudova i drugih organa u pravu EU, s obzirom na to da je u okviru Haške konferencije međunarodnog privatnog prava donet niz konvencija koje regulišu navedenu oblast. Naime, 5. 10. 2006. godine doneta je Odluka Saveta o pristupanju EU Haškoj konferenciji³⁰. Junu 2005. godine, Diplomatska konferencija u okviru Haške konferencije konsenzusom je usvojila amandmane na Statut Haške konferencije, koji su bili neophodni za regionalno privredno povezivanje, a članice Haške konferencije bile su pozvane da glasaju za navedenu izmenu Statuta u roku od devet meseci. Naime, članom 2a omogućeno je da EU postane članica Haške konferencije kao regionalna privredna organizacija. Inače, po članu 2. Statuta, članice Haške konferencije su države koje su učestvovala na jednoj ili više konferencija i koje su prihvatile Statut. Svaka druga država može postati članica Haške konferencije odlukom vlada država učesnica, na predlog jedne ili više njih. Odluka o prijemu donosi se većinom glasova u periodu od šest meseci od dana kada je predlog dostavljen vladama država članica.

Član 2a Statuta odnosi se na prijem regionalnih privrednih organizacija. Odredbe Statuta, koje se odnose na države članice, odnose se i na navedene or-

28 *Council Regulation (EC) No. 662/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries on particular matters concerning the law applicable to contractual and non-contractual obligations – Official Journal of the European Communities, L 200, 31.07.2009, 25–30.*

29 V. Sajt Ministarstva pravde Republike Srbije – <http://www.mpravde.gov.rs/>, 24.09.2012.

30 *Council Decision of 5 October 2006 on the accession of the Community to the Hague Conference on Private International Law – Official Journal of the European Communities L 297, 26.10.2006, 1–10*

organizacije, osim ako nisu posebno isključene. Prijem organizacije formalno nastupa kada ona prihvati Statut Haške konferencije. Da bi pomenuta organizacija mogla da pristupi Haškoj konferenciji, ona mora biti konstituisana od suverenih država i one moraju da joj prenesu kompetencije u oblastima kojima se bavi Haška konferencija, uključujući i ovlašćenja za donošenje odluka u tim oblastima. U vezi sa tim, svaka regionalna privredna organizacija koja konkuriše za članstvo u Haškoj konferenciji, mora da da izjavu o kompetentnosti.

Značaj Haške konferencije, kao i pristupanja EU toj organizaciji je veliki za Srbiju, s obzirom na to da je Srbija članica Haške konferencije, kao i potpisnik nekoliko haških konvencija. Nakon raspada Državne zajednice Srbija i Crna Gora, Srbija je nastavila članstvo u Haškoj konferenciji. Naime, Ministarstvo spoljnih poslova Holandije, koji je depozitar Haških konvencija, konstatovalo je 5. jula 2006. godine da je donesena Deklaracija o nezavisnosti Republike Crne Gore, kao i pravo Republike Srbije da nastavi kontinuitet članstva u Haškoj konferenciji, što je i potvrđeno od strane Narodne skupštine Republike Srbije 5. juna 2006. godine. Srbija je potpisnik sledećih akata donesenih u okviru Haške konferencije, a koji se odnose na saradnju država u građanskim i trgovačkim stvarima:

- 1) Konvencije o građanskom sudskom postupku iz 1954. godine (*Sl. list FNRJ – dodatak Međunarodni ugovori* br. 6/62 od 23. 6.1962);
- 2) Konvencije o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava iz 1961. godine (*Sl. list FNRJ – dodatak Međunarodni ugovori* br. 10/62);
- 3) Konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice dece iz 1980. godine (*Sl. list SFRJ – dodatak Međunarodni ugovori* br. 7/91);
- 4) Konvencije o olakšanju međunarodnog pristupa sudovima iz 1980. godine (*Sl. list SFRJ – dodatak Međunarodni ugovori* br. 4/88)³¹.

3. ZEMLJE U REGIONU – KANDIDATI ZA ČLANSTVO U EU

Kad su u pitanju zemlje u regionu koje su kandidati za ulazak u EU pomećemo Crnu Goru, Hrvatsku i Makedoniju, odnosno pomenućemo izveštaje Evropske komisije u vezi sa ovim zemljama i njihovim napretkom u ovoj oblasti, a takođe navešćemo u najkraćem šta su Crna Gora i Hrvatska do sada uradile kako bi prilagodile svoja zakonodavstva pravu EU.

Evropska komisija je u analitičkom izveštaju iz 2010. godine, konstatovala da Crna Gora nije ratifikovala sve relevantne međunarodne instrumente u ovoj

31 Sve navedene konvencije potpisala je i ratifikovala bivša FNR Jugoslavija, odnosno SFR Jugoslavija, tako da je, na osnovu pravila koja se primenjuju u uslovima sukcesije, Srbija potpisnik tih konvencija. Kada su u pitanju međunarodni ugovori, u slučaju SR Jugoslavije, vladao je dvostruki režim. Naime, jedino kada se radilo o međunarodnim sporazumima zaključenim pod okriljem UN, smatralo se da je SR Jugoslavija država prethodnica SFRJ, odnosno da ima kontinuitet sa istom. Sa druge strane, za druge međunarodne ugovore, smatralo se da SR Jugoslavija nije njihova potpisnica, iako ih je potpisala i ratifikovala SFRJ. To su bile haške konvencije, zatim međunarodni ugovori zaključeni u okviru Saveta Evrope i sl; M. Stanivuković, M. Živković, *Međunarodno privatno pravo*, opšti deo, Beograd 2004, 83.

oblasti, posebno ne one koji su doneti u okviru Haške konferencije za međunarodno privatno pravo. Isto tako, navedeno je da je neophodno poboljšati praktično sprovođenje nacionalnih i međunarodnih zakonskih okvira. U izveštaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2011. godinu, navedeno je da je, kad je reč o građanskim stvarima, ova zemlja potvrdila haške konvencije o izvođenju dokaza u inostranstvu u građanskim i trgovačkim stvarima, i o servisiranju sudskih i vansudskih dokumenata u inostranstvu u građanskim i trgovačkim stvarima. No, takođe je navedeno da praktičnu primenu i nacionalnog i međunarodnog zakonskog okvira treba poboljšati³². U Crnoj Gori Zakon o sudovima propisuje da su za postupanje po zamolnicama u građanskoj materiji nadležni osnovni sudovi. Ministarstvo pravde je centralni organ preko kojeg se odvija saradnja između pravosudnih organa u oblasti pružanja međunarodne pravne pomoći. Ukoliko međunarodnim ugovorom nije drugačije regulisano ili ukoliko takav ugovor ne postoji, Zakon o parničnom postupku Crne Gore predviđa da se dostava zamolnica i dokumenata vrši diplomatskim putem³³.

U izveštaju o napretku Hrvatske, koja pristupa EU 1. 7. 2013. godine, navedeno je da je u oblasti pravde, slobode i bezbednosti, odnosno u oblasti sudske saradnje u građanskim stvarima, načinjen veliki napretak. Kad je u pitanju ova oblast, u Hrvatskoj su se sprovodili postupci *screeninga*, koji su označavali analitičko ispitivanje usklađenosti nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU. Isto tako, sačinjeni su planovi (koji su se sprovodili) za usklađivanje zakonodavstva Hrvatske sa pravom EU za godine od 2008. do 2012³⁴. Što se tiče Makedonije, u Izveštaju Evropske komisije iz 2011. godine se navodi da je rešeno 2316 zahteva koji se odnose na saradnju u građanskim stvarima³⁵.

Možemo da zaključimo, da je manje ili više došlo do uspešnog prilagođavanja navedenih zakonodavstava pravu EU. Naravno, Hrvatska je najviše napredovala, ali ona ima i drugačiji status u odnosu na ostale dve zemlje, imajući u vidu njen skori ulazak u EU.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREDLOZI ZA REŠAVANJE OSNOVNIH PROBLEMA U VEZI SA PRILAGOĐAVANJEM ZAKONODAVSTVA SRBIJE PRAVU EU

4.1. *Zaključna razmatranja*

Značaj pravnih tekovina EU za Srbiju predstavljen je sa tri aspekta. Prvi se odnosi na akte EU koji regulišu oblast sudske saradnje u građanskim i trgo-

32 Izveštaj Evropske komisije o napertku Crne Gore za 2011. godinu, <http://www.maticacrnogorska.me/files/48/23%20Izvjestaj%20EK%20-%202011.pdf>, 23.09.2012.

33 Nacionalni program za integraciju Crne Gore u EU (NPI) za period 2008–2012, 420–427, http://www.infomladi.me/fajlovi/mladi/attach_fajlovi/lat/glavne,stranice/2010/03/pdf/Nacionalni_program_za_integraciju_CG_u_EU.pdf, 24.09.2012.

34 Usklađivanje zakonodavstva, sajt Sabora Republike Hrvatske, <http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=1201>, 23.09.2012.

35 *European Commission, The Former Yugoslav Republic of Macedonia 2011 Progress Report*, 66, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf, 23.09.2012.

vačkim stvarima, čijim odredbama mora da se prilagodi pravo Srbije. Drugi se odnosi na omogućavanje da Srbija kao država nečlanica zaključuje ugovore sa državama članicama u pojedinim oblastima. Treći se odnosi na članstvo Srbije u Haškoj konferenciji za međunarodno privatno pravo, čija je članica i EU. Ako imamo u vidu sadržaj Izveštaja Evropske komisije koji se odnosi na zadatke koje Srbija ima u prilagođavanju pravnim tekovinama EU, možemo reći da se mora što hitnije definisati program tog prilagođavanja, koji bi se odnosio na izmenu zakonodavstva, donošenje novih zakonskih akata, kao i na rešavanje sprovođenja međunarodne pravne pomoći i funkcionisanja sudske saradnje u ovoj oblasti, a što se odnosi na rad državnih organa.

Činjenica je da je Srbija ratifikovala ključne međunarodne ugovore koji se odnose na sudsku saradnju u građanskim i trgovačkim stvarima, odnosno na međunarodnu pravnu pomoć. Takođe, i unutrašnje zakonodavstvo odgovara onome što se zahteva, kad je u pitanju ostvarivanje osnovnih oblika međunarodne pravne pomoći. Isto tako, uskoro treba da se donese i novi zakon o međunarodnom privatnom pravu. No, praksa pokazuje drugačije i iz Izveštaja Evropske komisije može se zaključiti da je potrebna veća efikasnost u donošenju odluka u ovoj oblasti.

Ne možemo analizirati pravila unutrašnjeg prava Srbije kao i međunarodnih izvora koje je ona ratifikovala, a koja se odnose uopšte na saradnju u građanskim i trgovačkim stvarima. Činjenica je da Zakon o parničnom postupku i Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja regulišu međunarodnu nadležnost, pojedina pitanja u vezi sa vođenjem građanskog sudskog postupka sa elementom inostranosti, oblike međunarodne pravne pomoći, priznanje i izvršenje stranih sudskih i arbitražnih odluka, kao i druga pitanja iz ove oblasti, ali sadržina akata EU koji regulišu ovu oblast, kao i efikasnost funkcionisanja sudske saradnje u građanskim i trgovačkim stvarima, zahtevaju određena prilagođavanja, to jest donošenje niza zakonskih akata. U Srbiji je Zakonom o uređenju sudova³⁶ uređena i nadležnost sudova za pružanje međunarodne pravne pomoći.

Napred smo rekli da problemi u sprovođenju saradnje sudova i drugih organa u građanskim i trgovačkim stvarima, kao i u sprovođenju međunarodne pravne pomoći, postoje, a naveli smo i razloge tih problema. Ono što je jedan od zadataka akata EU u ovoj oblasti jeste prevazilaženje tih problema, što će se ostvariti jedino efikasnom primenom tih akata. Mnoge odredbe su pomenuti akti EU preuzeli iz nekih od ostalih međunarodnih izvora u ovoj oblasti, a što se pre svega odnosi na osnivanje posebnih organa za komuniciranje sa drugim organima, koji će biti odgovorni za sprovođenje međunarodne pravne pomoći između zemalja EU. Izdvaja se nekoliko karakteristika akata EU u oblasti saradnje u građanskim i trgovačkim stvarima, a to su:

- precizno definisanje poslova iz kojih će se sastojati određena vrsta saradnje sudova i drugih organa, odnosno oblika međunarodne pravne pomoći;
- određivanje centralnih i posebnih organa, koji će sprovoditi te poslove i koji će biti za njih odgovorni;

36 Čl. 22 Zakona o uređenju sudova, *Sl. glasnik RS*, br. 116/2008, 104/2009.

- regulisanje odgovornosti i organa EU, koja se odnosi na sprovođenje ovih akata (misli se na Savet i Komisiju);
- stvaranje sudske mreže, kao osnove za sudsku saradnju i saradnju drugih organa, kao i za sprovođenje svih oblika međunarodne pravne pomoći;
- određivanje sistema sankcija za neizvršavanje poslova, definisanih u aktu;
- precizno definisanje primene određenog akta, kao i načina njegove primene.

Akti EU su bitni i za Srbiju, ne samo zato što je Srbija kandidat za ulazak u ovu organizaciju, već i zbog činjenice da se pojedine uredbe mogu primenjivati i u odnosima sa državama nečlanicama, kao i zbog statusa EU prema Haškoj konferenciji. Osim toga, pravila iz uredbi koje regulišu ovu oblast su, manje ili više, pravila koja su i ranije definisana u oblasti međunarodnog privatnog ili međunarodnog procesnog prava, ali njihova sistematizovanost, kao i unificiranost dovode do cilja koji treba da bude postignut svim aktima EU u ovoj oblasti, a to je efikasnost, koja u sebi sadrži i druge ciljeve, koji se mogu definisati, kako sa stanovišta pravosuđa jedne zemlje, tako i sa stanovišta samog građanina ili pravnog lica kome je ta efikasnost u interesu.

4.2. Predlozi za rešavanje problema

Situacija je u Srbiji, u poslednjih nekoliko godina, izmenjena u odnosu na raniji period. Uopšte, postojao je problem rešavanja predmeta u kojima je prisutan element inostranosti na bilo koji način, pa samim tim i predmeta koji su se odnosili na postupanje po zamolnicama stranih organa, priznanje i izvršenje stranih odluka, itd.

Predlozi za eventualno rešavanje problema bi se odnosili, pre svega, na spremnost domaćih sudskih, ali i drugih organa u ovoj oblasti na postupanje u ovim predmetima. Ta spremnost se odnosi na broj ljudi koji bi obavljao ove poslove, a i na njihovu stručnost, što bi trebalo da se podrazumeva. Rekli smo već da je pojam građanskih i trgovačkih stvari veoma širok, tako da bi za svaku oblast trebalo imati stručne kadrove, kao i njihov dovoljan broj.

U svakom slučaju, prilagođavanje zakonodavstva i obuka kadrova su ključni predlozi, ali, takođe, moramo imati u vidu da je neophodno da se naši organi prilagode zahtevima koje definiše Odluka 470/2001 koja je oblikovala Evropsku sudsku mrežu, koja zahteva određeni stepen stalne komunikacije. Dostupnost svih informacija o pružanju međunarodne pravne pomoći i izvršavanje drugih oblika saradnje sudova i drugih organa u građanskim i trgovačkim stvarima je od ključne važnosti.

Za Srbiju je najbitnije postepeno prilagođavanje unutrašnjeg prava pravu EU i donošenje propisa koji bi odgovorili zahtevima Izveštaja. Izrada plana kojim će se odrediti zadaci na prilagođavanju zakonodavstva Srbije pravnim tekovinama EU je zadatak zakonodavca. Jedan segment tog plana morao bi da se odnosi i na oblast sudske saradnje u građanskim i trgovačkim stvarima. U vezi sa tim, tre-

balo bi koristiti iskustva drugih zemalja koje su članice EU, kao i Hrvatske koja će to postati.

Na kraju, imajući sve navedeno u vidu, formulisaćemo pet konkretnih predloga koji bi mogli da doprinesu otklanjanju nedostataka navedenih u Izveštaju Evropske komisije, kao i prilagođavanju pravnim tekovinama EU u oblasti sudske saradnje u građanskim i trgovačkim stvarima:

- Prvi predlog bi se odnosio na izradu plana prilagođavanja pravnim tekovinama EU, a u vezi sa izmenom zakonodavstva Srbije i donošenjem novih zakona. Činjenica je da je u vezi sa tim povećana aktivnost u poslednje dve godine³⁷. Međutim, s obzirom na složenost ove materije, potrebno je odrediti koje će se aktivnosti odvijati u vezi sa prilagođavanjem našeg zakonodavstva pravu EU, kao i na šta će se one odnositi;
- Drugi predlog se odnosi na unapređenje sudske saradnje u ovoj oblasti u regionu. Naime, Ministarstvo pravde Republike Srbije podržalo je inicijativu Ministarstva pravosuđa Slovenije za donošenje regionalne konvencije u ovoj oblasti ili kolektivno pristupanje Lugano konvenciji o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima iz 1988. godine³⁸;
- Treći predlog odnosi se na izradu studije o primeni svih međunarodnih izvora u ovoj oblasti koje je Srbija ratifikovala. To se odnosi, kako na one koji su pomenuti u tekstu, tako i na druge, ali i na bilateralne ugovore. Time bi se uočili eventualni problemi u mnogim oblastima međunarodne pravne pomoći;
- Četvrto, već smo pomenuli obuku kadrova, koji bi radili na poslovima sudske saradnje. Ako smo videli da mnogi akti, kako EU, tako i drugih međunarodnih organizacija, predviđaju formiranje posebnih organa ili agencija koje bi komunicirale sa istovetnim organima ili agencijama drugih zemalja, tada bi bilo potrebno da u tim agencijama poslove obavljaju stručni kadrovi za pomenute poslove; i
- Najzad, peti predlog je detaljnije uređenje poslova suda koji se odnose na međunarodnu pravnu pomoć. Misli se na definisanje pojedinih oblika međunarodne pravne pomoći. To bi trebalo da bude zadatak sudskog poslovnika, a što je definisano Zakonom o uređenju sudova. Kao što pomenuti Zakon određuje, nadzor nad primenom sudskog poslovnika vrši Ministarstvo pravde³⁹.

Sigurno je da se mogu definisati i drugi predlozi koji bi unapredili sprovođenje sudske saradnje u građanskim i trgovačkim stvarima, kao i prilagođavanje

37 <http://www.mpravde.gov.rs/cr/articles/medjunarodne-aktivnosti-eu-integracije-i-projekti/evropske-integracije>, 30.11.2012.

38 Podrška Ministarstva pravde Republike Srbije inicijativi Ministarstva pravosuđa Republike Slovenije za pristupanje država regiona Zapadni Balkan Konvenciji „Lugano“ i druge regionalne inicijative od 15.04.2011, <http://www.mpravde.gov.rs/lt/news/vesti/regionalne-inicijative.html>, 30.11.2012.

39 Čl. 74, 75, 76 Zakona o uređenju sudova.

pravnim tekovinama EU. Međutim, ono od čega se mora poći jeste prilagođavanje zakonodavstva i stvaranje osnova za primenu prava EU na teritoriji naše zemlje.

Prof. Vladimir Colovic, PhD

JUDICIAL COOPERATION IN CIVIL AND COMMERCIAL MATTERS

Summary

Judicial cooperation in civil and commercial matters includes the cooperation between the courts and other authorities primarily with respect to mutual legal assistance and recognition of foreign judgments. The EU adopted a series of regulations that concern mutual legal assistance (as the most important form of cooperation), the recognition and enforcement of foreign decisions, choice of law, the establishment of certain instruments to facilitate the execution of foreign decisions, and so on. Council Decision no. 470/2001 has defined the European Judicial Network that helps to achieve such cooperation between the courts and other authorities. Council Decision No. 470/2001 has regulated direct communication between the authorised bodies of the Member States and formatting information system to facilitate cooperation in this field. Although Serbia ratified some international conventions in this area, and applied bilateral agreements with some countries, there are some practical problems related to a small number of recognized foreign decisions, and to the implementation of mutual legal assistance. The author argues that the harmonisation of the Serbian legislation is important not only because Serbia is a candidate for EU membership, but also because some of the international regulations extend the application of EU law to the non-member countries, including Serbia. This is, for example, the case with the Hague Conference on Private International Law, to which both Serbia and the EU are members. The author proposes further alignment of the Serbian law with the EU Regulations governing this area and strengthening the capacities of the staff dealing with mutual legal assistance and foreign decisions' enforcement.

Key words: cooperation, mutual legal assistance, European Judicial Network, Council Decision 470/2001, candidacy, Hague Conference on Private International Law.